For Mr Reid from his humble ser
Geo Rose The Auth

DISSERTATIO MEDICA,

INAUGURALIS,

DE

Sanguinis ex utero gravidarum et puerperarum praeter naturam profluviis.

QUAM,
ANNUENTE SUMMO NUMINE,
Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,
GULIELMI ROBERTSON, S. S. T. P.
ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NEC NON
Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,
Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;
Eruditorum examini subjicit

DAVID SPENCE, A.M.
BRITANNUS.

Ad diem 12 Junii, hora locoque solitis.

Parce precor gravidis, facilis Lucina, puellis;
Maturumque utero molliter aufer onus! OVID.

EDINBURGI:
Apud BALFOUR, AULD, et SMELLIE,
Academiae Typographos.

M,DCC,LXVII.

VIRO PLURIMUM HONORANDO,

ROBERTO DUNDAS

DE ARNISTON,

ARMIGERO;

SUPREMÆ APUD SCOTOS CURIÆ PRÆSIDI,

ELOQUENTIA,

ÆQUITATE,

ACRI JUDICII ACUMINE,

ET

LITIBUS CELERITER DIJUDICANDIS,

PUBLICE INSIGNI;

IN SUOS PIETATE PATERNA,

PRIVATIM SPECTATO,

HÆC PRIMA CONAMINA,

D. D. C.

DAVID SPENCE.

DISSERTATIO MEDICA

DE

SANGUINIS EX UTERO GRAVIDARUM ET PUERPERARUM PRÆTER NATURAM PROFLUVIIS.

VITA humana morborum infanda multitudine affligitur; qua quidem in re ſors muliebris paulo tamen miſerior eſt, quibus, praeter ea mala quae iis cum maribus communia ſunt, alia inſuper propria, eaque ipſa neque levia neque pauca, contingunt. Haec autem partim ex muliebrium corporum infirmitate, partim ex diverſa partium, praecipue naturalium, conformatione, oriuntur; adeoque eas male habent, adeo omnem vitae fructum uſumque corrumpunt, ut nemo qui modo vir ſit, nec ab omni humanitate et manſuetudine remotus, ſexus amabilis, nobis conjunctiſſimi, fidi, utilis, atque etiam

neceſſarii, tam gravia ſaepe patientis, non miſericordia et dolore moveatur. Quo magis, praeter miſericordiam, etiam auxilium et opem a medicis jure ſibi vindicant. His ego rebus inductus, cum ſummos medicinae honores petiturum, Academiae leges ſcribere me, et ſcientiae artis exemplum in lucem edere, juberent, de morbis muliebribus tentandum et pauca dicenda putavi. Quorum cum uterum infeſtantia, ſive miſerias quibus vitam contriſtant, ſive exitiales quos trahunt fines, conſideres, haud minima aut leviſſima videantur; ideo in iis primam operam noſtram collocandam judicavi. Ne tamen aut nimium in me laborem ſuſciperem, aut plura quam hujuſmodi diſputationum ratio ferret, comprehenderem, totum illorum orbem non amplectendum, ſed de ſanguinis ex utero profluviis circa graviditatis aut pariendi tempora praeter naturam ortis primum, dein de lochiorum immodico, verba facienda exiſtimavi. Ideo vocabulum *praeter naturam* adhibui, ne menſtrua, quibuſdam

gravidis per primos menſes, paucis, per omnes, integra aut vix imminuta valetudine, contingentia, a morboſis profluviis minus diſcernere exiſtimarer: nam

PROFLUVIA ante partum morboſa, de quibus acturus ſum, ex uteri vaſis, vel ruptis vel laxatis alieno tempore, laeſa valetudine fiunt. Definitio.

UT ſanguinis, circa graviditatis menſes, aut pariendi tempore, profluvia a variis cauſis poſtea exponendis, oriuntur; ita varia quoque ratione invadunt, et modo ſubito et ex improviſo ſe oſtendunt, modo tardius, levibus horroribus, laſſitudine, ventris et lumborum dolore, ſpaſmis et ponderis in utero et ſupra pudenda ſenſu praecedentibus, accedunt. Tandem ſanguis, primo modice magis plerumque prorumpit, intermiſſumque pauliſper profluvium, duplicata deinde vi et ſaevitie rurſus redit. Quod malum, ſi non aliter repreſſum eſt, et mulier vel ad maturum partum pervenit, vel dolores utique increſcunt, uterus ſe contrahens, quicquid intus eſt expellit, ſeque etiam magis contrahere, Morbus quis ſit.

trahere, et in juſtam quae virginei aut non gravidi uteri ſit magnitudinem imminui perſeverans, aperta vaſorum ora paulatim claudens, tandem profluvium ſiſtit. Quod ſi dolores non augentur, propterea quod juſtum pariendi tempus vel nondum advenerit, vel morbi vis robur confecerit, profluvium perſtabit, diramque malorum ſeriem, aegritudinem, nauſeam, vomitum, extremorum frigus, oculorum caliginem, arteriarum percuſſus debiles, frequentes, et intermiſſos, animi defectiones, ſudores frigidos, convulſiones, et mortem, trahet. Quibus malis ſi qua ſuperſtes eſſe et extremam quaſi vim ſuperaſſe potuerit, ea perquam imbecilla et afflicta, niſi ſumma cura et diligentia ſuſtentabitur, in tremores, pedum crurumque tumores, item ventriculi et inteſtinorum turbas, negotio chyli conficiendi offecturas, incidet. Quo tandem fiet, ut totum corpus debita alimenti rite parati copia privatum, et pravo ſanguine aliiſque humoribus peſſundatum, infinitis aerumnis, a nimio ſanguinis profluvio oriri ſolitis, oppreſſum obruatur.

atur. Atque haec morbi, poſtquam apparuit, fere facies eſſe ſolet. Quae vero eundem efficiunt, proximum eſt exponere.

Causae

CUM autem non omnes mulieres his ſanguinis eruptionibus tententur, et pleraeque omnes liberos gerant, pariant, lactentque, ab iis prorſus liberae; quaelibet vero, cauſis ſatis validis oblatis, in morbum incidere poſſint: Primum, qualia corpora morbo maxime opportuna ſint; dein, quae cauſae vel haec vel quaevis alia corpora, nulla latentis ſeminii ratione habita, in morbum conjiciant, explicabo.

opportunas morbo reddentes,

LAXUS igitur tenellus, plenus, irritabilis, et ſanguineus habitus *, immodicis ſanguinis profluviis prae caeteris opportunus eſt. Qualem eae mulieres habent, quae lautius aut plenius veſcuntur, parum exercentur; animi perturbationibus commoventur; hyſtericis malis convelluntur; nimia menſtruorum copia diducuntur; quibus frequens abortus, fluor albus †, aut etiam hic morbus antea accidit;

* Hoffm. ſupplem. 2. p. 2.

† Haller, Diſp. Med. pract. vol. 4. p. 575.

cidit; item quae duros tumores, cancros, luem veneream, aut plerosque alios uteri affectus, expertae sunt.

morbum efficientes; CAUSAS hunc morbum excitantes, in duo genera diducam—Primum, ea quae matri magis propria sunt, comprehendet: Alterum ex partu magis orta exponet.

AD primam autem divisionem, intus assumpta, motus, retenta, denique extrinsecus admota, referri possunt.

Intus assumpta, EX intus assumptis, omnes cibi et potiones vehementer stimulantes; calidiora emenagoga urinam moventia *; supra et infra, praesertim valide, purgantia, quae totum corpus irritant, sanguinemque ad uterum percitant, profluvium sanguinis faciunt.

Motus, PORRO, omnia graviorum motuum genera †, qualia sunt saltatio, cursus, rhedae per aspera loca vectio, onera tollendi nisus, aut similis quilibet musculorum labor; cachinnus, tussis acris, sternutatio, desidendi irrita cupiditas, alvi crebrius

justo

* Boerhaave Aphor. 1306.

† V. Swieten in Aph. B. 1306.

justo fusae actio molesta, et similia *; item graviores animi perturbationes, et prae caeteris ira et terror; quae omnia cordis actionem intendunt, spiritum crebrum, ideoque sanguinem citatiorem, reddunt, causis morbi annumeranda sunt. Eodem etiam concubitus frequens † pertinet, simili ratione agens, et ipsum uterum propius movens et irritans.

E retentis primum memorandus plenus habitus videtur, qui ex menstruis subito subsistentibus, et partu nondum ea magnitudine aucto, in quam totus sanguis retentus insumatur, natura solito menstruorum tempore nitente, oriri consuevit. Praeterea, alvi durities, cui mulieres gravidae adeo fere opportunae sunt, alia saepe causa est. Stercus enim durum non solum intestinum rectum, ideoque vicinum quoque uterum irritans, sed intentior illud exprimendi labor, nocebit. Postremo, occlusa perspiratio, humorum vim in interiora, Retenta,

* D. Young in Praelect.

† F. Hildan. Centur. 2. 80.

teriora, itaque in uterum, repellens, haud alio ſane ſpectat.

Extrinſecus admota;

FRIGUS intenſum, ſummum corpus ſpaſmo adſtringens, et ſanguinem ad vaſa ſubter cute impeditum, in interiora, eaque prae caeteris ubi minus reſiſtitur, rejiciens, ſimul perſpiranda occludens, ad morbum quoque aliquid conferre poteſt. Quinetiam vis externa, quales ſunt ictus, caſus, et ſimilia, ad morbum imprimis efficax reperitur. Neque non gravis ardor * humores rarifaciens, et firma reſolvens, ſimili ratione nocet.

CAUSIS ipſi mulieri magis propriis enumeratis, quae turbae a partu eique conjunctis magis cientur, eas deinceps exponam. Eae autem ad motum, poſitum, magnitudinem, lacerationem, aut rupturam, referuntur. Quarum tamen pleraſque, vix niſi graviditate provectis contingere, nonnullas ſolis mature parturientibus, incidere, praemonendum eſt.

Motus pueri,

MOTUS pueri intus † uterum irritando, profluvium

* Haller, Diſp. Med. pract. vol. 4. p. 567.

† Hoffm. T. 3. § 2. C. 9.

profluvium efficere periclitatur. Quin et eadem caufa, placentam ab utero divellendo, praefertim fi funiculus umbilicalis vel jufto brevior eft *, vel circa cervices partus replicatus †, eandem noxam efficit. Quarum tamen caufarum conjunctus effectus inter pariendum maxime manifeftus eft. Itaque caput infantis, quantumvis per fingulos dolores productum, tamen his remittentibus, protinus eodem unde proceffit, uteri fundo per funiculum umbilicalem retrahente, rurfus retro recedit. Caput autem pelve impeditum, vel etiam pueri pondus, teneris placentae et uteri nexibus difrumpendis et profluvio faciendo, faepe paria reperiuntur.

Umbilicus brevis, circa cervicem replicatus,

Caput in pelve haerens, et pondus pueri,

Porro partus praeter naturam pofitus, aut magnitudo, quominus fine vi excludatur, prohibens, placentam quoque ab utero feducere, vel etiam nonnulla vafa difrumpere, et morbum inferre, notus eft.

Partus pofitus aut magnitudo,

Eodem placentae fitus enormis pertinet;

Placentae pofitus,

* Roeder. Elem. art. obft. § 727.

† Roeder. loc. ult. citat.

tinet; ſive ea dextrae, ſive ſiniſtrae, ſive anteriori, ſive poſteriori parti, ſive uteri cervici, ſive denique protinus ſupra os internum, adhaeret *. Quod ubi fit, os uteri diductum et viam partui aperiens, primum ut placentae pars divellatur, efficit; idem poſtea magis atque magis diductum, ut hanc magis atque magis quoque divellat, et profluvium uſque augeat, neceſſe eſt.

Umbilicus ruptus.

POSTREMO, funiculus umbilicalis ruptus morbum feciſſe dicitur †; quod tamen rariſſime incidere judico.

ERGO quaecunque uterum ad violentas contractiones ‡ concitant, eodem ſanguinem dimittunt, hujuſve per venas aequalem et expeditum reditum prohibent, atque ſic, ante natum puerum, placentam ab utero ſemovent, ſane pro morboſi ſanguinis profluvii cauſis habenda ſunt.

Tempora morbi.

PROFLUVIUM ſanguinis ex utero, quolibet

* Roederer. § 680.; Haller. Diſput. Med. pract. vol. 4. p. 572.; Smellie, vol. 1. p. 173.

† Roeder, Art. obſt. § 688.; Lamotte Obſervat. 214.

‡ V. Sweiten ad Aphor. Boerhaav. 1306.

libet graviditatis menſe, incidere poteſt. Reliquis tamen temporibus ii dies, quibus menſtrua redire conſueverunt, natura etiamnunc nondum niti et ſolitos motus ciere deſinente; idcirco, ſi cauſae acceſſerunt, aliquanto periculoſiores erunt. Item per primos quinque menſes, quam poſt hos, plus metuendum videtur. Siquidem propter partus adhuc exiguitatem, ſanguis intus retentus magis abundabit, et ad alias cauſas addita periculum effluendi augebit.

Cum profluvium morboſum quem tractandum putavi, ex iiſdem vaſis quibus menſtrua naturalia, eadem ratione oriatur, et idem fere humor, ſcilicet ſanguis ruber, profluat, magnaque ex parte communis iis natura ſubſit; ideo quo morbus magis illuſtretur, pauca de menſtruorum temporibus dicenda, et quibus rebus eadem poſt conceptum permanentia, ab his profluviis differant, exponenda exiſtimavi.

Menstrua circa pubertatem, ſeu hac in regione, decimo quarto fere aut quinto aetatis anno primum orta, et intra

viceſimum

vicefimum quemque dein aut tricefimum diem omnes mulieres fanas, exceptis gravidis aut lactentibus, ufque repetentia, ad quadragefimum et quintum aut quinquagefimum annum permanent.

Morbi et gravidarum menftruorum difcrimina.

ERGO fi in gravidis apparent, a profluviis de quibus agimus, fequentibus fignis dignofcenda funt. Namque

PROFLUVIA, ii fere affectus, quorum fupra meminimus, praecedunt * et comitantur, deinde poteftatum nocentium unus femper aut plures, prius incidiffe reperiuntur. Tum eorundem acceffiones minus plerumque ordine fe oftendunt; cum, e contrario, menftrua fana fuis temporibus contineantur †. Praeterea, in morbo plus fanguinis plerumque erumpit; menftrua gravidarum multo minus emittunt ‡. Menftrualis fanguis multo purior eft; ex morbo natus, aliis rebus aut liquoribus ‖ aliquantum permifcetur. Idem hic, brevibus temporis fpatiis intermiffis,

* Hoffm. Op. tom. 3. § 2. cap. 8.

† Mauriceau des maladies des femmes, &c. tom. I. p. 171.

‡ Smellie, vol. I. p. 171.

‖ Roederer. § 727.

missis, levissimo quoque momento saevior redire solet, menstruis parum modum et rationem plerumque servantibus. Postremo, cum menstrua gravidarum a vaginae vasis *, non ab ipso utero oriri videantur; altera vero profluvia semper ex uteri vasis nascantur, haec quoque res aliud discrimen dabit; nam si, digito insinuato, os uteri arctius clausus invenitur, mali sedem in vagina esse credibile erit: Contra, uteri os resolutum et quodammodo patefactum, gravioris mali et ab ipso utero profecti, argumento est. Haec sanorum et morbosorum sanguinis profluviorum satis aperta discrimina sunt.

Morbi judicium

Ut sanguinis e vulva omnis profusio omni tempore periculosa est, ita maxime eo est, quo mulier gravida periculi duplicem causam habet. Nec sine causa longe periculosissimis gravidarum morbis Boerhaavius hunc adnumerat †. Quod autem periculum, cum aliis rebus et temporibus

* Van Swieten ad Aph. Boerhaav. § 1305.; Heist. Chirurg. p. 2. Sect. 5. cap. 254.

† Aphor. de cognoscend. et curand. morbis, § 1303.

poribus aliud ſit, quaenam ea ſint, quo certius futuri ſit judicium, oſtendam.

PRIMUMQUE ex menſibus graviditatis, alterum a ſanguinis effluentis velocitate, tertium ab ejuſdem copia perdita, poſtremum a virium et affectuum modo, praeſagium trahere viſum eſt.

ex menſibus graviditatis,

PROFLUVIA per primos tres menſes, atque etiam ante quintum exactum, incidentia, minime tam gravia * ſunt, quam ea quae poſt id tempus ſequuntur, ſaepe ſuperantur, partuque pariter et matre conſervatis, ſiſtuntur. Quod ſi eo etiam vehementiae proceſſerunt, ut matris ſaluti pernicies partus neceſſaria ſit, hic, perexiguus adhuc, facile exit, et vaſa uteri multo, quam ſub extremos menſes, minora, ſanguinem quoque multo minore copia et velocitate, emittunt.

NEQUE circa juſtum pariendi tempus ſanguinis profuſio metuenda eſt, niſi, ubi partus, praeter naturam poſitus, aut ſimili de cauſa, tardius educitur.

CONTRA, eadem per medios menſes invadens,

* Smellie, vol. 1. p. 171.

vadens, multo plus periculi habet, crefcitque eo periculum, quo magis ad partum maturum mulier vicina eft. Quam obfervationem MAURICEAUII teftimonium firmat *. Crefcente enim pro onere inclufo utero, vafa ejufdem pro ratione ampliantur; quorum ora, fecundis ab utero femotis, atque hoc propter contenta fe contrahere nequeunte, fanguinem fuum rapidiffime profundunt. Quocunque autem tempore ante maturum partum fanguis ex utero erumpit, prout fecundae magis minufve ab eo fecefferint †, ita major aut minor metus eft.

ALTERUM a velocitate profluvii praefagium trahendum dixi. Nam ubi ea maxima fuit, nonnullas ante periiffe, quam auxilium adhiberi potuit, non defunt teftimonia. Contra, ubi leniter fanguis exit, tempus ad opem ferendam datur. profluvii velocitate,

PORRO, copia minor periens, fpem falutis ejufdem copia,

* Les pertes de fang, qui arrivent aux femmes groffes, font toujours d'autant plus dangereufes que le terme de la groffeffe eft avancè; Mauriceau des Maladies de femmes groffes, tom. 1. p. 535.

† Smellie's Midwifery, vol. 1. p. 171.

lutis et matri et partui promittit; in magna, partus, vel vivus vel mortuus, quamprimum extractus, solum est auxilium.

viribus aegrotantis;

POSTREMO, de futuro judicandi facultatem, virium mulieris modus et affectuum natura, ut supra ostendi, dabunt. Itaque si robur et animi valent, si remediis morbus cedit, si dolores incipiunt, si os internum relaxatur, si omnia citi puerperii signa apparent, sperare licebit. Contra, si profusio augetur, si mulier deficit, si os uteri non resolvi perseverat, si vel nulli dolores sunt, vel qui fuerunt, remittunt desinuntque, eventus incertus erit.

QUOD si uteri ore patefacto, profusio augetur, et, re explorata, pro infantis capite, spongiosum quiddam, demissa manu, sentitur, credere licebit profluvii caussam fuisse interno uteri ori placentam supra adfixam; pereundumque et matri et proli erit, nisi quam citissime haec vel natura exciderit, vel arte fuerit ablata.

HIPPOCRATES *, "Si mulier," inquit, "gravida sanguinem profundit, cui extre-

"ma

* Aphor. § 5. 56.

" ma frigefcunt, arteriarum percuffus
" debiles, citi, non aequis intervallis mo-
" ventur, oculi caligant, aures fonant, cir-
" ca praecordia anxietas eft, anima faepius
" deficit, fudor frigidus, nervorumve dif-
" tentiones funt, malum eft, et mors in
" propinquo videtur." Cui haec exitii plerumque effe figna affentio; eadem tamen femper mortem fubfequi nego *. Incredibile enim dictu eft, quantum turbarum maxima pars mulierum perferre queat. Sane ego ipfe, cum parturientibus, viro praeclaro YOUNGIO Magiftro, curationes adhiberem, mulieres vidi prorfus omnium vehementia confectas, robore fracto, arteriis prorfus quiefcere vifis, anima deficientes, nervorum diftentionibus afflictas, et extrema quafi omnia paffas, tamen ad fecundam valetudinem rediiffe.

DURI uteri tumores, cancrive, plenum periculi eventum denunciant.

CUM medici fit non folum morbis, pofteaquam inciderunt, fuccurrere, verum etiam venturis occurrere, et periculum a- *Morbi prohibendi ratio.*

C verfum

* Roederer. Art. obft. § 681.

versum propulsare; paucas observationes gravidis morbo opportunis, aut quae jam ante eo conflictatae sunt et reditum timent, necessarias proponam. Quas in causis excitantibus, magna ex parte, positas ita persequar, ut harum ordinem servem.

Vitando noxam intus assumptorum,

ITAQUE ex intus assumptis omnia acria et irritantia ciborum aut potionum genera vitanda sunt. Contraque, victus nutriens, levis, et concoctu facilis, parva copia, sed saepius, capiendus. Item omnibus medicinis corpus valide moventibus abstinendum; quarum, si quae utique necessariae sunt, delectus habendus, et lenissima quaeque danda.

motuum,

NEQUE gravioribus corporis aut animi motibus hujusmodi mulieres recte committuntur. Neque lenior tamen exercitatio, nisi temporibus quibus menstrua redire aut morbus contingere consueverunt, timenda. Simul animi tranquillitati inserviendum, laetitia praestanda, neque tristia subito nuncianda, venus vitanda.

PORRO,

Porro, quaecunque mulieres, ex menſtruis poſt conceptum retentis, in plenum habitum inciderunt, ſanguine detracto, circa tertium menſem, aut quolibet tempore, ſi eadem cauſa perſtabit, opus erit. Quod auxilium, ſi qua ſanguinis profuſioni obnoxia videbitur, etiam magis erit efficax. Neque Hippocrates audiendus eſt, " Secta vena, partum intus elidi *," praedicans. Nemo enim in uſu artis paulo exercitatior, non novit, ſanguinis detractionem ſaepenumero in gravidarum affectibus prodeſſe. Quin praeceptor noſter artis peritiſſimus, qui negotium puerperii curandi ſumma cum laude in hac Academia docet, gravidas ſaepiſſime facilius venam ſectam, quam alias ferre, nobis demonſtravit. Alvus dura, quae morbum ſaepe facere dicta eſt, leniter eam purgantibus ſolvatur, et ſoluta ſervetur. Cui rei aptiſſima ſunt, manna, electuarium lenitivum, flores ſulphuris, et ſimilia. Hoc conſilio nonnulli liquores in alvum immittendos contendunt:

* Aphor. Sect. 5. 31.

dunt: Quod genus remedii parcius utendum, ſolumque ad durum ſtercus, colon aut rectum obfarciens, diſſolvendum; ideoque mollientia ſola adhibenda, judico. Si quando urina retenta periculum morbi faciet, ei liberior exitus idoneis medicinis, vel fiſtula inſinuata, inveniendus.

excretorum, Ex excretis fuſa alvus ac vomitus curam poſtulant; iique affectus ita prohibendi aut tollendi, iiſque rebus, ſunt; ut ea omnia quae morbi periculum creent cum cura evitentur.

extrinſecus admotorum, Quicquid nimium in coeli habitu eſt, ſive in calore, ſive in frigore conſiſtit, id omne fugiatur.

Curationis Ubi autem morbus jam ſe oſtendit, ſive in iis quas ſic tractandas dixi, ſive in aliis, aliqua medendi ratio inſtituenda eſt. Ea autem ad quatuor conſilia referri omnis poteſt, curandumque,

quatuor conſilia: Ut ſanguis minore momento in uterum influat; deinde,

Ut vaſa patula adſtringantur; tum,

Si prior duplex curandi ratio ad ſententiam

ſententiam proceſſerit, ut morbi reditui occurratur; poſtremo,

Ubi hae fruſtra nos habuerint, ut partus ſine mora extrahatur.

Sanguinis nimium in uterum curſum, ſedantia, ſcilicet quies reſupinati corporis et animi, frigus modicum, victus refrigerans, levis et ſatis nutriens, ſecta vena et opiata, prohibent. De quibus ordine loquar. Primum,

Primo igitur morbi adventu, mulier lecto ſupina reponatur: qui coporis jacentis ſimul et quieſcentis habitus, ſanguinem toto corpore tardat, minuſque, quam erecto corpore, ad uteri vaſa dirigit. Item omnes animi aeſtus, perturbationes omnes, cavendae ſunt; omniaque ingrata, et dolorem aut iram moventia, procul amovenda; ac neque gaudio inſolenti ſubitove credendum; ſed medius animi habitus, ſive tranquillitatem voces, ſive ſerenitatem, requirens quietem,

Quem ultra citraque nequit conſiſtere rectum,

quaerendus,

Item

ITEM aliqua ſanguinis per venas redeuntis mora *, circumligatis ita extremis, ut liber in arteriis, impeditior in venis, motus ſit, a mulieribus ipſis idoneum remedium creditur: Eſtque, quoties rite adminiſtratur.

frigus modicum,

CUMQUE calor omnis humorum motum augeat, ut ii plus ſpatii occupent faciat, et firma reſolvat; ne qua noxa a veſtium calore oriatur, harum nimium onus cavendum eſt. Eademque de cauſa cubile pilis quam plumis refertum melius eſt; illo modicum, hoc nimium calorem praeſtante. Curandum etiam, ut aër cubiculi modica temperie, magiſque in frigus inclinante, ſervetur.

victum levem, &c.

CIBOS refrigerante natura, concoctu facili, et modice alente, ut dictum eſt, eſſe convenit; acribus et calidis omnibus, atque e duriore materie, nimis vel parum alente, vitatis. Atque, ut in conſilio morbo occurrendi praeceptum eſt, nunquam multum, ſed exiguum aliquid, ſaepius dare utile eſt. Potui, parvi aquae frigidae

* V. Sweiten in A. B. 1307.

frigidae hauſtus, cui paucae ſpiritus vitrioli guttae, acidi cauſa, adjectae ſint, et emulſiones refrigerantes, dentur. Nam nitri, quod hujuſmodi in caſibus vulgo dari video, parum mihi uſus placet; quippe quod, ſemper guſtu ingratum, nonnullis etiam nauſeam et vomendi deſiderium, moveat.

Ubi profluvium diu nondum fuit, et mulieris corpus plenum eſt, ſanguis e brachio, et, ut nonnulli teſtantur, utiliter detrahitur *. Quod tamen, ubi vires imminutae ſunt, diutiuſque morbus permanſit, rectius omittitur. Neque in pleriſque caſibus, poſtquam morbus incidit, potiuſque in ejuſdem metu ne incidat, vena mihi tangenda videtur. ſectam venam,

Praeter ſedantia modo memorata, efficaciſſima eorum opiata non omittenda ſunt. Haec ſpaſmos, ſiquando offendunt, reſolvunt; irritationem, ſive totius corporis, ſive uteri ſolius, conſopiunt, et animi perturbationes, ex metu eventus aut aliunde ortas, componunt. Eadem quoque opiata,

* Hoffman. op. tom. 2. de Haem. uter.; Hollerius in Hippoc. A. 50. § 5.

quoque ipſum cor afficiunt; cujus actionem clariſſimi noſtri hac in Academia nuper praeceptoris experimentis, ſedare ſunt probata *. Igitur in omni ſanguinis profuſione quam vis ſtimulans fecit, aut ſervat, utiliſſimus opiatorum uſus eſt †. Quod ſi complures ſcriptores opium tantummodo pro tempore levare, cujus poſt effectum, duplicata ſaepe vi morbum deinde redire, animadverterunt; tamen vel brevis morae levamen non deſpiciendum eſt. Quippe quod, naturae tempus et occaſionem agendi et noxam corrigendi, praebeat. Idem ſpatium et tempus dat adſtringentibus medicinis, de quibus mox agam, ſuos quoque effectus praeſtandi. Qua mente utrumque hoc auxilii genus ſaepe conjunguntur, conjunctaque cum elixir vitrioli aut tinctura antiphthiſica opiata, RUTHERFORDIUS egregius Praeceptor noſter, in ſua ſchola laudavit.

HOFFMANNUS in gravibus ex utero ſanguinis

* Edinburgh Eſſays and obſervations, vol. 2. art. 20.

† Tralles de uſu opii, § 2. de Haemorr. uter.

ſanguinis profluviis, " E re eſt," inquit, " brachium utrumque tepidae aquae, cui " quippiam vini admixtum, per horae " dimidium, immittere; quo ſanguinis " impetus ad exteriora divertatur *." Quod tamen remedium probabile mihi non videtur; ſiquidem tepidum balneum, ſi vaſa relaxat, humores etiam rarefacit, ideoque curſum eorum, quo ante dirigebatur, inde non avertit.

NEQUE vomitum, in immodicis menſtruis aliquando utilem, in hoc quoque morbo reſpondere exiſtimo. Cum enim pleroſque ſcriptorum in uſu artis verſatorum, vomitum alienum eſſe teſtari, et profluvia, de quibus ago, etiam ab illo oriri, videam; neque in multis ſic laborantibus quibus interfui, ullum inde commodum, contra, multa mala provenire, et morbum ſemper intendi, obſervaverim; vomitum pro remedio neutiquam habendum judico.

SECUNDO medendi conſilio varia adſtringentium genera reſpondent; eaque Secundo,

D vel

* Hoffman. Oper. tom. 2. de Haem. uter.

vel ore dantur, vel in ipſam vulvam inſinuantur.

reſpondent adſtringentia.

Licet quem ad modum, quave ratione, ore aſſumpta, et non ipſis vaſis admota, agant, addubitatum ſit; tamen re vera ſic agere credita ſunt; atque ſic quoque, nec fruſtra, adhiberi vulgo conſueverunt. De duabus autem opinionibus, quarum altera res adſtringentes ore acceptas, ora vaſorum lacteorum intrare, ſanguine commiſceri, cum hoc ad partem laborantem deferri, ibique reſoluta firma roborare et glutinare, ſtatuit; altera, illas ſolum primas vias movere, et adſtringere, perque conſenſum deinde nervorum, eundem hunc affectum ad reliquum corpus, ideoque, ſi qua pars reſolvitur, ad eam quoque pervenire, ponit; magnae hodie controverſiae moventur. Verum, ſive hoc, ſive illud, ſeu utrumque ex parte, verum ſit; nam tantas lites attingere, aut vel componere conari, noſtri neque ingenii neque aetatis eſt; quod ad ipſum uſum attinet, lenius adſtringentia primum, deinde

inde ea quae validius ſic agunt, mihi tentanda videntur.

EADEM medicamenta vel liquida in vulvam, vel pro peſſis *, immittuntur. Quorum utique ſic adhibitorum uſui non multum confido. Siquidem ea ſic inſinuata ultra vaginam aut uteri os non penetrare, ſuſpicio eſt. Neque alium uſum praeſtare videntur, quam ut ſanguine coacto os internum paulisper occludant. Quod tamen non minuit morbum, ſed auget. Apertis enim vaſis ſanguinem nihilo minus profundere perſeverantibus, is uterum inter et ſecundas congeſtus, ut major etiam divulſio fiat, efficit.

TERTIA curationis pars reditui morbi occurrendi rationem tradens, cum jam ante in morbi adventu avertendo praecepta ſit, nihil hoc loco dicendum prope reliquit. Soluſque, victus refrigerantis leniumque adſtringentium et opiatorum, uſus, ſuperaddendus videtur.

Tertium, morbo occurrentia reſpiciens,

QUOD ſi curatio ſupra tradita fruſtra fuerit, ſanguiniſque profuſio perſeveret, nihil

Poſtremum, conſiſtens in partu educendo,

* Hoff. l. c.

nihil reliquum eſt, praeterquam ut partus, eique adjuncta, quamprimum educantur.

Partum autem per primos quinque menſes natura ſola ſine ope ejicit; raroque etiam ſexto menſe auxilio artis eget *.

Inter quintum autem vel ſextum menſem et partum maturum, creſcente uſque periculo, majore cura opus eſt. Si igitur profuſio vitam mulieris in periculum deduxit, manu in vaginam demiſſa, uteri os aperiatur, membranulaeque perrumpantur. Cujus rei irritatio, ſi dolores puerperii juſtos excitabit, partuſque rite poſitus procedet, humores, quo ſe contrahendi poteſtas utero fiat, profuſio minuatur, tutuſque pariendi labor ſit, protinus effundantur. Contra, ubi nulli dolores ſunt, mulieris robur conficitur, infanſque male intus poſitus eſt, hunc in pedes convertere, atque ſic protrahere neceſſe erit. Qua de cauſa humoribus intus, quo expeditior labor ſit, ſervatis, pedibus infans protrahi ſolito more debet, ſemperque ſpatium utero dari, quo ſeſe, inter contenta

* D. Young in Prælect.

tenta extrahenda, contrahat. Qua quidem mente, si profusio, educto jam partu, sistitur, nonnulli, placentam non etiam auferendam, sed naturae relinquendam, existimant *. Neque dubium est, quin, in omni parturientium curatione, maximeque in hac, ad placentam tollendam maxima cura et cautione opus sit.

Ubi partus maturus est, dolores plerumque superveniunt, laborque, licet longior, ad felicem tamen finem pervenit. Hic, ubi satis os adapertum est, nihil aliud est agendum, quam ut membranulae partum tardantes, quo hic expeditius excidat, perforentur. Quod si minus uteri os adhuc hiat, tamen perforatis membranulis, effusi humores, praeterquam quod sui contrahendi utero copiam permittunt, omnia lubricando et laxando, illud quoque patefaciunt.

Postquam umbilici brevitas, idemve circa cervices infantis replicatus, hujus, post unumquemque dolorem retrocedentis, exitum diu retardavit, mulierque ad extre-

* Smellie's Midwifery, vol. 1. p. 331.

extremum venire videtur, caput autem eo ufque proceffit, ut infans in pedes converti et fic protrahi nequeat; ad forcipem decurri, aut etiam, qui folidus non exit, concifus eximi debet. Neque tamen infans, nifi in extremo matris periculo, et, ut altera vita projecta, alteri confulatur, concidendus mihi videtur.

Si profufionem placenta primum oblata fecit, hac, nifi validi dolores infantis exitum maturant, perrupta, is in pedes converfus extrahendus eft. Idem quoque, quoties habitus pueri praeter naturam jacentis eft, neceffario faciendum.

DE LOCHIORUM PROFLUVIO IMMODICO.

Lochia qualia fint,

Protinus poft partum in lucem editum, ex uteri vafis plus minufve fanguinis naturaliter exit. Hoc profluvium complures dies permanens, magis magifque indies pallefcens, tandem fine colore fit, atque omnino definit. Id lochia nominatur. Hunc autem ufum praeftat, ut uteri vafa inaniantur, utero fe

contrahendi atque arctandi copia detur, et inflammationis aliter futurae periculum tollatur *. Idem hoc profluvium diuturnius vel brevius est, prout vulva citius seriusve ad justum modum redit. Atque hoc quidem omnibus mulieribus commune et naturale est.

immodica qualia.

VERUM ubi hoc profluvium tantum copia, tamve diuturnum est, ut vitam in periculum deducat, morbus ille alter evadit, de quo agere quoque decrevi, lochiorumque profluvium immodicum dicitur.

Morbi discrimina, et

NEQUE tamen hoc profluvium naturale sit, an morbosum, ex copia effluentis humoris aut diuturnitate sola judicandum est. Certiusque discrimen ex affectibus inde ortis petendum. Siquidem nonnullae maximam jacturam nullo incommodo perferunt; alias ad orci fauces minima copia perdita perducit.

affectus;

HOC profluvium, sicut et alia nimia, virium defectum, lassitudinem, caput quasi vertigine circumactum, arteriarum percussus

* Smellie's Midwifery, vol. I. p. 402.

percuſſus debiles, crebros, nec aequis intervallis peractos, circa praecordia ponderis ſenſum, oculorum ſubſidentium caliginem, omnium ſenſuum defectum, extremorum frigus, ſingultum, ſyncopen, tendinum ſubſultus, convulſiones, et mortem denique, infert.

ei opportunus habitus.

Huic morbo, reſolutio et debilitas firmorum, diſſolutuſque et acris humorum habitus *, prae caeteris, opportunus eſt.

Cauſae excitantes.

Morbum, omnia ſanguinem citantia et impellentia, uterive contractionem prohibentia, faciunt. Cujus generis ſunt victus aut medicina vehementer irritans, qualis ad expediendum partum ſaepe datur; nimia muſculorum, praeſertim inter pariendum, actio, mala febrilia, item ſecundarum partes, cruorve concretus, intus remanens.

Morbi judicium.

Ut ſupra relatum eſt, omnia ex utero profluvia morboſa periculoſa ſunt, ſive, qui protinus inſequuntur, effectus, ſive multiplicem, ſublato etiam morbo, noxam

* Millar de Fluxu immodico lochiorum, cap. 3. § 22.

xam ortam, respicias. Profecto multae superstites vitam miseram trahunt, hydropi, et omnibus morbis ex nimia corporis attenuatione nasci solitis, obnoxiae. Quo lenius profluvium est, aut melius mulier perfert, eo plus sperandum est. Contra, tanto major metus erit, quanto copiosior aut diuturnior profusio est, aut robur magis labat. Circa vero praecordia anxietas, animae defectiones, tendinum subsultus, convulsionesque, omnem prope spem futuri adimunt.

RATIO MEDENDI.

MEDENDI consilium triplex est: Curationis partes;
PRIMUM, profluvii vim imminuere;
TUM firma roborare;
POSTREMO, dissolutum humorum habitum corrigere.

CUM medicamenta primo consilio respondentia eadem fere sint, ac illa quae, in gravidarum profluvio compescendo, praecepi; ideo hic quoque iterum eadem, nec diverso ordine, paucis memorabo. Prima;

 HAEC

Haec autem ſunt corporis reſupinati atque animi quies, refrigerantia, ad extremos artus venarum compreſſio; ad quam accedere debet, ut faſciis abdomine circumligato, aeque fere ac ante a partu eique adjunctis, ſubjecta vaſa compreſſa teneantur; lumbis frigus admotum, adſtringentia, ore data, aut peſſorum forma in vulvam immiſſa; quae, cum vaſis affectis propius nunc admoveantur, plus auxilii promittunt. Ad quorum in hoc morbo uſum a Prospero Alpino impellimur, qui ſuam ſe uxorem, medicina adſtringente in vulvam immiſſa, ſic laborantem, ſanaſſe teſtatur *: Quae tamen magna ex parte, ſanguinem cogendo, coactumque intus retinendo, agentia, irritare coagulo, vulvae contractionem prohibere, et morbum reducere periclitantur. Praeterea opiata danda videntur. Item, ubi alvus gravidae mulieris facilis non ſervata eſt, eaque diu dura eſſe perſeveravit, liquor molliens, qui ſtercus durum, forſitan intus latens, diſſolutum deducat, in

illam

* De Med. method. lib. 12. p. 726.

illam immittatur. Porro, ſi ſecundarum partes cruorve concretus intus ſubſiſtentes, morbum fecerunt ſervantve, ea, ſi ipſa non natura ejecerit, per artificem peritum auferenda ſunt. Ubi alius morbus, qualis febris eſt, hunc fecit, is propria ei curatione tractandus eſt.

Hac curationis parte ſic adminiſtrata, ad ſecundam deinceps ac tertiam procedendum eſt. Iiſque reſpondent, victus ex levi lenique et facili concoctu materia, eaque copia datus quam ventriculi robur exercitationiſque modus ferat poſtuletve; item roborantia, et denſantia, quorum in nümero amara, vinum rubrum, balſamique naturales, principem locum obtinent. Ante omnia autem cortex Peruvianus, lavatio frigida, et modica exercitatio, viribus mulieris apta, ubi nihil eorum uſum vetare videtur, et leniter alvum purgantia, ſummam ſpem ſalutis oſtendunt. Secunda et tertia.

Humorum vitium, ex peculiari aliquo corporis habitu, qualis eſt ſcorbuticus,

con

contractum, propriis remediis curandum eſt.

De his ex utero profluviis, quae dicenda viſa ſunt tentatis ; reliquum eſt, ut adoleſcenti, ſcribendi rudi, multis aliis ſtudiis diſtricto, cuique, ad opus primum poliendum et limandum, neceſſarium tempus defuit, errorum veniam implorem. Simul illuſtrium ſcholarum Doctoribus, ob multa, ab omnibus, dum ſemper aliquos eorum per decem annorum ſpatium audivi, accepta beneficia, quas habeo ſummas, et ſemper habiturus ſum, idoneam nactus occaſionem, gratias ago. Viri vero Praeclari Whytii, de ſuis optime meriti nuper Doctoris, meque ſingulari proſecuti amicitia, immatura morte e medio ſublati, memoriae lacrima danda. Rutherfordium autem et Monroium Patrem, medicae apud nos Academiae conditores, alterum morbo, utrumque annis, quo minus ſuis amplius fungantur officiis, et ſolitis Academiae et patriae bonis praeſtent, impeditos eſſe, doleo. Verum, cum maximos viros in

in eorum loca ſubiiſſe, gloriae Academiae, uno animo, ſummo conſenſu, et conſtanti labore, inſervire videam, non poſſum non condiſcipulis meis, quique poſteris forte annis illos audituri ſint, de tanto decore et praeſidio in uſus literarum quaeſito, gratulari; atque ut ea bona huic urbi et ſcholis propria et fauſta ſint, precari.

F I N I S.